

• פרק ד •

מצוות הנזירות מגינה מפני אחיזת החיצוניים

בספרי הקבלה והחסידות מבואר שמצות הנזירות מקנה למקיים אותה יתרונות רוחניים ומעלות מיוחדות שנצרכים במיוחד לבאים בסוד ה', והחפצים להגיע לדרגות נבואה ורוח הקודש, שהשגתם, פעמים רבות, כרוכה בסכנות ואתגרים רוחניים לא פשוטים. ואכן, המעלות והיתרונות שמצות הנזירות פועלת על מי שמקיים מצוה זו, הביאה לכך שבני הנביאים היו בדרך כלל נזירים (כגון תלמידי אליהו הנביא, ראה על כך בשער ד פרק ה), שכן הללו הבינו היטב את הצורך בפרישות ובמצות הנזירות ויתרונותיה בנסותם להגיע לדבקות עליונה בשכל הפועל - מקור שפע רוח הקודש והנבואה.

בפרק זה נברר מהם הסכנות שיש בדרך העולה למעלה עד להשגת רוח הקודש ונבואה, וכיצד מצות הנזירות מגינה על הנזיר מסכנות אלו.

א. הסכנה הרוחנית שיש בעת עליית העולמות

בספרים הקדושים (פרקי היכלות;²⁰² סוד החשמל;²⁰³ שערי קדושה,²⁰⁴ ועוד) מבואר, כיצד היו הנביאים עולים בעולמות העליונים כדי להשיג את אור הנבואה. עליית עולמות זו, היא דבר מסוכן מאד, שכן החיצוניים וכוחות הרע מנסים לפגוע ביורדי המרכבה,²⁰⁵ ולהפילם ממעלתם, וכפי שאכן אירע לשלושה מתוך ארבעת התנאים הקדושים שנכנסו לפרדס, ורק רבי עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום (חגיגה יד, ב).

בספר 'מחשוף הלבן' למקובל ר' יעקב אבוחצירא זיע"א האריך לבאר את מהות הסכנה שבה נתונים יורדי המרכבה, ואת סיבתה, וזו לשונו (פרשת שלח לך ד"ה ואפשר לפרש):

202. לרבי ישמעאל כהן גדול.

203. לרבי יוסף גיקטיליה.

204. לרבי חיים ויטאל.

205. כך נקראים החכמים העולים בעולמות העליונים.

”...והנה האדם הבא ליטהר ולהכנס בהיכלות מלכו של עולם שהם העולמות האמורים צריך יראה וקדושה כראוי ותורה ותפלה כראוי ושמירת עצמו ממצות לא תעשה וזרוז במצות עשה מפני שכל עולם שהוא רוצה ליכנס לשם – הקליפות אשר שם מקטרגין עליו ודוחין אותו ומבקשים לאבדו מן העולם, ובפרט העולם הראשון שבו נכנס תחילה הוא עולם העשיה שרובו קליפות ושם הוא עיקר מושב הקליפות, אם לא יהיה האדם חזק ותקיף בכל דבר, הקליפות אשר שם סובבים עליו ומאבדין אותו מן העולם כי מקומם הוא, והוא רוצה ליכנס שם וצריך שיהיה בו כח ליכנס שם ולעמוד על דרך 'ואשר כח בהם לעמוד בהיכל המלך'. לכן הרוצה ליכנס בחדרי מלכו של עולם לדעת סודותיו ולהכנס בהיכלותיו צריך לשקול עצמו ולשוב מכל מה שבידו ולקיים סור מרע ועשה טוב. וצריך לדעת שהוא רוצה ליכנס במקום סכנה במקום מקטרגים ובפרט שתחלת כניסתו לעולם העשיה ושם הוא מדור הקליפות והקטרוג הגדול, ואם לא יהיה חזק בכל דבר מיד דוחים אותו הקליפות מעולם הזה דעשיה שזה הוא תחילת כניסתו, ואם נדחה מעולם הזה הרי הוא דחוי מכל, שזה העולם הוא הפתח והשער הראשון שבו האדם נכנס תחילה ואם נדחה מפתח המכניס לכל הפתחים, מהיכא עייל? לכן צריך שיהיה מתוקן כראוי, כדי שיהיה ראוי ליכנס לעולם הזה...”.

נמצא שהעולה בעולמות מתחיל לעלות ולעבור דרך עולם העשיה, העולם התחתון ביותר שרובו קל, וממילא סכנתו עצומה לאחר שקל, אלו מנסים לפגוע בו ולאבדו מן העולם. ואומר הרב, שבגלל בעיה זו, העולה בעולמות צריך שיהיה צדיק, מתוקן במצוות, במעשים טובים, סר מרע, וחזק.

להלן נראה, שמצוות הנזירות מקנה לעולה בעולמות יתרון הגנה מיוחד מפני הקל, שמי שאינו נזיר אינו זוכה לו.

ב. הארת אריך אנפין מבטלת את החיצוניים ופגיעתם הרעה

לעיל בפרק א', עסקנו בקדושת הנזירות ובמדרגתה, וראינו שלפי תורת הקבלה הנזיר מהווה מרכבה²⁶⁶ לפרצוף אריך אנפין, עולם הרחמים הגמורים. להלן נראה שאחד המאפיינים של פרצוף א"א הוא יכולתו לסלק ולהבריח את הקל. וכן כתב הרמ"ק בסידורו 'תפילה למשה':

206. נזיר ומרכבה עולים שניהם אותה גימטריה – 267.

”שידוע שהחיצונים אינם שולטים אלא מצד הדינים, וכל גבורתם אינה מעצמם אלא מצד עוונם של ישראל, שהעוונות מפרידים את היחוד העליון ומתרבה החושך וההסתר בעולם, ואז נמסר הדין ביד החיצונים כדי להלקות ולהעניש. אמנם ביום השבת שכל העולמות מתייחדים ונקשרים עד **כתר עליון** ו**שמתגלה אור הכתר** שהוא עולם החירות מכל דינים הסתר והגבלה, אז כל החיצונים מסתלקים ואפילו הגיהנום שובת, כדאיתא בילקוט שמעוני (איוב רמז תתק) וגם בית דין של מטה אין דנים בשבת (ביצה דף לו).“

כלומר: ביום השבת, כשמתגלה אור הכתר, בשעת המנחה, מתגלה עולם כל כך עליון, שהחיצוניים מסתלקים והם אינם יכולים לעמוד מול אור הכתר, עד שאפילו הגיהנום שובת בזמן זה.

הרמ"ק הרחיב וביאר נושא זה בעוד הרבה מקומות, כגון בפירושו לתיקוני זוהר, וזה לשונו שם (שיעור קומה סימן ג עמוד רטז):

”על האי תאיבו ישראל לצרפא בלבהון דכתיב (שמות יז, ז) 'היש ה' בקרבנו אם אין', בין זעיר אנפין דאיקרי ה', בין אריך אנפין דאיקרי אין – רצו ישראל לצרף ולברר בלבם אם ההשגה והנהגתם וכל עניינם היה על ידי השגחת הכתר, והשגחה זו ודאי מעלה גדולה להם שתהיה השגחתם ממש משולחת אליהם מהכתר בלי אמצעי, ולזה תהיה מכאן ואילך כל עניינם בסוד האריכות, אורך השנים, השפעת שובע בלי עוני, יתנהגו ברחמים גמורים, **יצר הרע יתבטל** ו**קליפות לא ישלטו עוד**, ומיעוט הלבנה יתוקן, ואור תורתם לא יהיה לה הפסק וכיוצא בעניינם, או השגחתם והנהגתם אינה אלא על ידי זעיר אנפין... ולזה לא יהיה עניינם אלא בדין, ויהיה אחר גאולתם גלות, ולא יחזרו החיים אל חיים ארוכים כמו שהיו קודם, ולא יתוקן מיעוט הלבנה, ויהיה במציאותם דין וקושי וחסרון ועוני מפני התלבשות ההנהגה מאור הרחמים אל מדות הדין, ולזה יהיה בהם ההיפוכים וכל שאר העניינים, ולזה אמרו (שם יז, ז) 'היש ה' בקרבנו אם אין' פירוש: היש הוי"ה, אם ה' שהוא זעיר אנפין הוא המתגלה בנו ומנהיג אותנו, או 'אם אין' שהוא הכתר אריך אנפין הנקרא אין“.

נמצא, שהרחקת הדינים וביטול הרע הוא מההבדלים היסודיים והבסיסיים בין הנהגת א"א להנהגת ז"א, ודי למבין.

וכן כתב בספר 'עמק המלך' על הלבנת שערות זעיר אנפין, כשנתקן, וזו לשונו (רישא דזעיר אנפין פרק מ'):

"שכל תיקון זעיר אנפין שמתמתקים שערותיו וגם תיקוני רישא דזעיר אנפין ודיקנא דיליה הכל תלוי בתיקוני אריך אנפין שמתלבנים שערות זעיר אנפין על ידו, ואז גם אחיזת הקליפות נכרתה, כי 'אין עוד מלבדו' כתיב, ונאמר: אני יהו"ה אני הוא ולא סמא"ל אל אחר, ונאמר: והיה ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד, יתברך יי לעולם אמן ואמן".

דהיינו, שכששערות אריך אנפין הלבנות ממתקות את ראש זעיר אנפין אז כל דיני הז"א מתמתקים, והקל' נכרתות ואינם יכולות לאחוז בו עוד.

נמצא שהנזיר המגלה בתוכו את מדרגת אריך אנפין מכוח היותו נזיר, חי במציאות רוחנית שבה יש אור תמידי המרחיקו מהקל' ופגיעתם הרעה. כך כתבו גדולי המקובלים והאדמורי"ם במפורש, וכדלהלן.

ג. קדושת הנזירות מרחיקה את החיצוניים ואת פגיעתם הרעה ומכריתה אותם

בביאור מעלת וקדושת הנזירות, ויכולתה להרחיק את החיצוניים ולהשביתם, הרחיב האדמו"ר מקאמרנא בספרו היכל הברכה, וזה לשונו (במדבר ו,ב):

"משרשי המצוות, סוד נזיר העולה עד דעת עליון שנמשך מן סוד (שמות לד,ו) 'ואמת', דעת דמשה, חשמל הפנימי, לכוש הנשמה הנעשה מרעותא ורצון, אור אלקי אור המצוות... והנזיר העולה לפרצוף הנשמה עם נשמה לנשמה, אסור לשתות יין ואסור לטמא למת כי אין שם פגם וביטול ואין שם ירידה ומיתה חלילה, כולו חיים כי אין שם שום יניקה לקליפות חלילה.

ואתם אחי תשכילו סוד יין לבן ויין אדום שסודם תרין צלמין, יצר טוב ויצר רע, חסדים וגבורות, צד צלם המלביש חסדים נקרא יצר טוב, וצד צלם המלביש גבורה נקרא יצר הרע המעורר ריעות... וכל זה בסוד צלם התחתון, אבל סוד דעת עליון דמשה הנמשך מסוד מדת (שמות לד,ו) 'ואמת', אור פני מלך חיים, שאין שם מיתה – אין שם בחינות אלו של יין וכולו בסוד חשמל הפנימי, בסוד שמן בחשאי לצורך היחוד הפנימי. כי יין זועם לבסוף בהתפשטות הצלמים לסוד עץ הדעת טוב ורע (בראשית ב,ט), שם יונקים הקליפות ממנו.

אבל נזיר העולה לסוד עץ החיים, דעת דמשה, חשמל הפנימי, נזר אלוקיו, פרצוף הפנימי – אסור בטומאה וביין ונאסר בתגלחת, כי מותרי המוחין היוצאים מדעת וצלם תחתון הם גבורות קשות, אבל מותרי המוחין של דעת עליון יוצא מאור החשמל נתלבנו שערותיו ונעשים רחמים גמורים הכופין לכל מארי דדינא, כולו חיים...".

נמצא אפוא, שהנזיר שייך לעץ החיים ולא לעץ הדעת, וממילא אין בדרגתו, בעץ החיים – אחיזה לחיצוניים. עיין עוד במקור זה בדבריו הקדושים, ותמצא הרחבה גדולה ובירור יסודי.

הגדיל עוד לעשות הרמ"ד ואל, תלמידו של הרמח"ל, שביאר שמטרת הנזירות של הילני המלכה בבית שני הייתה כדי להציל את המלכות מן החיצוניים, וזו לשונו (במדבר ו,א):

"איש או אשה כי יפליא, הנה אמר 'איש או אשה', שכן מצינו נשים חשובות שהיו נזירות בדברי רז"ל. לפי שיש עלייה אל האשה העליונה (המלכות) עד ההוא שירותא דדרגין ביום הכפורין, ולכן לא נמנע עלייתה לשם בכל עת בכח הנזירות.

והסוד הוא, לפי שעולה בכך אל העליונות דאיתקריאו נפלאות כידוע. ולכן נקרא נזיר 'כי נזר אלהיו על ראשו', סוד הכתר ממש, דאיהו שירותא דדרגין. ומה שאמר 'להזיר לה' דהא בעובדא דלתתא איתער לעילא. ואם הוא [הנזיר] זכה גורם אותה ההשראה אל הז"א, ואם היא [נזירה] נקבה גורם אותה אל המלכות.

ולכן מצינו בהילני המלכה (נזיר יט,ב) שהיתה נזירה בבית שני. ואולי הטעם שנתנו בלבה לעשות כן, כי בבית שני לא היתה הקדושה של הבית ראשון, והמלכות היתה צריכה להתקשר עם ההוא שירותא דדרגין כדי להנצל מאחיזת החיצונים שהיו מתגברים הרבה, מפני הקדושה שהיתה הולכת ומתמעטת באותן הימים... –" והדברים מופלאים.

ד. סיכום

מצוות הנזירות משרה על הנזיר את מדרגת פרצוף אריך אנפין, עולם הרחמים. למדרגה זו פעולות רבות, ובין היתר היא מבטלת מנפש הנזיר את אחיזת החיצוניים והקל'. מציאות זו הכרחית כדי להיות מבין 'יורדי המרכבה', המסתכנים מאד בעליית העולמות מפני אחיזת החיצוניים המבקשים את נפשם. לפיכך, מובן היטב מדוע בני הנביאים, כגון תלמידי אליהו הנביא ורבים – היו נזירים.